

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Saari, Antti; Harni, Esko

Title: Onnellisuuden Hermes : positiivisen psykologian hegemoniapyrkimykset

Year: 2015

Version:

Please cite the original version:

Saari, A., & Harni, E. (2015). Onnellisuuden Hermes : positiivisen psykologian hegemoniapyrkimykset. *Agon*, 14(3), 4-11. <http://agon.fi/article/onnellisuuden-hermes-positiivisen-psykologian-hegemoniapyrkimykset/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

ARTIKKELIT

Onnellisuuden Hermes – Positiivisen psykologian hegemoniapyrkimykset

Antti Saari & Esko Harni

Sisältö [piilota]

Johdanto

Universaalisuus, tyhjä merkitsijä ja hegemonia

Onnellisuus universaalina merkitsijänä

Onnellisuuden hegemonia ja elämän haltuunotto

Mahdollisen hallinta ja reaktiivinen onnellisuus

Lopuksi

Lähteet

Viitteet

Johdanto

Positiivinen psykologia on viimeisen kahden vuosikymmenen aikana kehittynyt tieteenala, jonka johtavana ajatuksena on auttaa yksilöä tunnistamaan ja kehittämään omia sisäisiä vahvuuksiaan, hyveitään ja kykyjään. Sen ytimessä ovat yksilöllisen onnellisuuden ja hyvinvoinnin tieteellinen mittaaminen ja kultivointi. (Ks. Seligman & Csikszentmihalyi 2001.) Positiivisen psykologian perustajana pidetään amerikkalaista psykologia Martin Seligmania, joka tultuaan vuonna 1998 valituksi Yhdysvaltojen psykologiliiton APA:n presidentiksi julisti kyseisen vuoden "hyvinvoinnin vuodeksi". Seligman on tehnyt yhteistyötä etenkin flow -kokemuksen teoretisoinnista tunnetun Mihály Csikszentmihalyin kanssa. Suomessa positiivista psykologiaa on tehnyt tunnetuksi etenkin psykologian professori Markku Ojanen (2014).

Positiivinen psykologia ja sen mukanaan tuoma onnellisuuden diskurssi on paitsi muodostunut itsenäiseksi ja menestyväksi tieteenalaksi, myös vaikuttanut ratkaisevasti yksilöiden, yhteisöjen ja organisaatioiden hallintaa ja johtamista koskeviin käytäntöihin. Peterson ja Seligman (2004, 640) ovatkin esittäneet, että positiivisen psykologian lupaus

uudesta onnellisuuden ja hyvinvoinnin regiimistä löytääkin luonnollisen sovelluskohteensa juuri työpaikoilta. Kuvaava esimerkki positiivisen psykologian levittäytymisestä työelämän johtamiseen ja hallintaan, sekä laajemmin taloustieteelliseen ajatteluun on psykologisen pääoman käsite (“Psychological Capital”, “PsyCap”).

Psykologisessa pääomassa on kyse yksilön ajattelun, käyttäytymisen ja hyvinvoinnin kautta kumpuavista psykologisista resursseista, joita voidaan kehittää ja valmentaa. Psykologinen pääoma koostuu neljästä ulottuvuudesta eli ns. TOSI-mallista: tulevaisuususkosta, optimismista, sinnikkyudesta ja itseluottamuksesta. [...] Psykologisella pääomalla on väliä. Sillä on tutkimusten mukaan yhteys psyykkiseen hyvinvointiin, elämän tyytyväisyyteen, hyvään työsuoritukseen sekä pidempiaikaiseen sitoutumiseen omaan työnantajaan. (Positiivinen psykologia 2014.)

Työn organisointia ja johtamista koskevista käytännöistä voidaan löytää useita eri muotoja ja sovelluksia, joissa positiivisen psykologian luomia järjkeilyn tapoja on hyödynnetty (ks. esim. Luthans & Youssef 2009; Saari 2012). Työterveydenhuollon kentällä on esimerkiksi painotettu psykologisen pääoman merkitystä niiden tekijöiden kannalta, jotka auttavat ymmärtämään “mikä työssä ihmisiä kannattelee, mikä tekee siitä mielekkään ja mikä auttaa selviytymään ja jopa nauttimaan työstä myös silloin, kun työ on vaativaa ja muutoksessa tai kun taloudelliset suhdanteet koettelevat työpaikkoja” (Työterveyslaitos 2014).

Tarkastelemme tässä artikkelissa positiivista psykologiaa psykotekniikoina, kokoelmana psykologisia käsitteitä, teorioita ja psyyken ohjailuun tarkoitettuja käytäntöjä, joita hyödynnetään varsinkin työelämän hallinnassa (Rose 1998; Miller & Rose 2008). Näin analyysi kohdistetaan erityisesti siihen, miten positiivinen psykologia tieteenalana pyrkii tekemään itsensä käytännölliseksi ja hyödylliseksi. Kiinnitämme huomiota erityisesti positiiviselle psykologialle tunnusomaiseen pyrkimykseen ulottaa psykologinen asiantuntemus psyyken patologioiden hoitamisen tuolle puolen, eli terveen mielen hallitsemiseen arkielämässä.

Tarjoamme artikkelissa teoreettisen näkökulman, jossa tämä siirtymä ymmärretään positiivisen psykologian hegemoniapyrkimyksenä. Ernesto Laclau näkee, että hegemoniapyrkimykset koostuvat niin sanottujen tyhjien merkitsijöiden käytöstä. Tyhjät merkitsijät ovat vaille erityistä sisältöä olevia käsitteitä (kuten vapaus ja autonomia), joihin vetoamalla ihmisryhmä tai organisaatio pyrkii esittämään omat päämääränsä koko

yhteiskunnalle yhteisinä. Positiivinen psykologia vetoaa erityisesti onnellisuuteen ihmiskunnan yhteisenä päivittäistä elämää ohjaavana pyrkimyksenä. Tätä kautta se pyrkii hegemoniseen asemaan muun muassa johtamista määrittävänä ja ohjaavana psykotekniikkana.

Kuvaamme aluksi Laclauin ajattelun keskeisiä käsitteitä universaalisuus, hegemonia ja tyhjä merkitys, joilla voidaan ymmärtää paitsi poliittisten liikkeiden ja identiteettien, myös psykotekniikoiden dynamiikkaa. Tämän jälkeen tarkastelemme Martin Seligmanin ja Mihály Csikszentmihályin teosten sekä käytännöllisten onnellisuusoppaiden kautta positiivisen psykologian tapaa määrittellä onnellisuus kaikille ihmisille yhteiseksi tavoitteeksi. Vaikka seligmanilainen positiivinen psykologia ei edusta koko kenttää, keskitymme tässä erityisesti sen tulkintaan onnellisuudesta, sillä se on epäilemättä tunnetuin ja vaikutusvaltaisin, sekä vaikuttanut ratkaisevasti positiivisen psykologian käytännöllisiin sovellutuksiin. Käsitteellistämme seligmanilaiset näkemykset hegemoniapyrkimykseksi, joissa positiivinen psykologia esiintyy holistisena tapana ymmärtää ihminen omaa elämäänsä ohjaavana ja sen merkitystä etsivänä olentona. Näin se pyrkii kääntämään esimerkiksi työelämän johtamisen erityiset, paikalliset kysymykset ja tavoitteet universaalille onnellisuuden ja hyvinvoinnin tavoittelun kielelle. Samalla se levittäytyy kuvaamaan yhä uusia ihmiselämän ja toiminnan alueita, joihin aiemmat psykotekniikat eivät toistaiseksi ole ulottuneet, sekä syrjäyttämään toisia onnellisuuden kuvaamisen tapoja.

Universaalisuus, tyhjä merkitys ja hegemonia

Ernesto Laclau (1935–2014) oli argentiinalainen politiikan teoreetikko, joka tunnetaan erityisesti Chantal Mouffin kanssa kirjoitetusta teoksesta *Hegemony and Socialist Strategy* (2001, 1. painoksen julkaisuvuosi 1985). Tämä 1980-luvun tunnetuimpiin sosialistisen teorian esityksiin kuuluva teos määrittelee hegemonian käsitteen Antonio Gramscin ajattelun pohjalta. Laclau on itse toistuvasti palannut kirjoituksissaan hegemonian merkitykseen poliittisessa teoriassa ja keskustellut sen merkityksestä muiden muassa Judith Butlerin ja Slavoj Žižekin kanssa (ks. esim. Laclau 2000, 2007).¹ Hegemonia-analyysia on

käytetty yhteiskuntatieteissä paitsi ns. uuden vasemmiston toiminnan visiointiin, myös muiden poliittisten liikkeiden ja kulttuuristen identiteettien analyysiin.

Kysymys hegemoniasta tulee tärkeäksi kahden laajan, toisiinsa nähden jännitteisen historiallisen kehityskulun myötä. Ensinnäkin, länsimaisessa poliittisessa ajattelussa on jo valistuksen aikakaudelta saakka ollut keskeistä sen käsitteiden universalisoituminen. Valistusajattelussa monet poliittiset käsitteet ja kategoriat, kuten autonomia, emansipaatio ja järki saivat sekä abstraktin että utooppisen luonteen. Abstrakteja ne olivat sikäli kun ne ulotettiin koskemaan koko yhteiskuntaa, toisinaan jopa koko ihmisyyttä. Utooppisia ne olivat puolestaan siksi että ne olivat ideaaleja, joiden toteutuminen sijoitettiin hallittavissa olevaan tulevaisuuteen. (Laclau & Mouffe 2001; ks. myös Koselleck 1997). Toisaalta länsimaiset yhteiskunnat ovat toisen maailmansodan jälkeen muuttuneet globaalien talouskehityksen myötä entistä kompleksisemmiksi ja dynaamisemmiksi. Siksi niiden toimintamekanismeja ja valtarakenteita ei voida kuvata tukeutumalla stabiliteetin ja selkeät valtarakenteet olettaviin valtion tai kansalaisyhteiskunnan käsitteisiin. On sen sijaan kysyttävä, miten pluralistisessa ja heterogeenisessä yhteiskunnassa pyritään artikuloimaan sitä kokonaisuutena kuvaavia käsitteitä ja miten sen sisältämiä poliittisia identiteettejä muokataan alituisesti. (Laclau 2007, 53; Laclau & Mouffe 2001.)

Näistä lähtökohdista käsin Laclau vastustaa poliittisen ajattelun essentialismia, joka olettaa eheidän yhteiskuntien ja poliittisten identiteettien olemassaolon. Laclaun mukaan poliittisen kentän heterogeenisyyttä ei koskaan voida ilmaista tyhjentävästi vaan kaikki niitä kuvaavat käsitteet ovat aina vaillinaisia ja avoimia uudelleenartikuloinnille, jossa tiettyjä merkityksiä kaapataan niiden sisälle ja toisia suljetaan ulos.² Tässä ilmenee myös Laclaun ajattelun normatiivinen puoli. Kriittisen yhteiskuntatutkimuksen tulee näet paljastaa käsitteiden sisältöjen perustavanlaatuisen avoimuus ja luoda tällä tavoin edellytyksiä avointa, demokraattista yhteiskuntaa tukevalle poliittiselle keskustelulle (Laclau 2005; Laclau & Mouffe 2001.)

Yhteiskunnallisia muutospyrkimyksiä yhdistää Laclaun mukaan joukko sisäisiä jännitteitä universaalien ja partikulaaristen välillä. Ensinnäkin, pyrkiessään valtarakenteiden muutokseen ne kohdistavat huomionsa tiettyyn yhteiskunnalliseen epäkohtaan. Jotta ryhmän tai organisaation

ulkopuoliset voitaisiin saada mukaan, ja jotta se ei näyttäisi ajavan ainoastaan omia erityisintressejään, on tämän epäkohdan väitettävä ilmaisevan laajempaa, esimerkiksi koko yhteiskuntaa (toisinaan jopa koko ihmisyyttä) koskevaa ongelmaa. Tässä siis ensimmäinen yleisen ja erityisen välinen jännite. Toinen jännite koskee itse ongelmaan esitettävää ratkaisua. Se esitetään toisaalta tiettyinä ryhmän tarjoamana interventiona, mutta tämä puolestaan esitetään jonkin universaalien arvon tai periaatteen edustajana. Poliittinen toiminta koostuu näin “välittämisen” toiminnoista universaalien ja partikulaaristen välillä. (Laclau 2000, 55–56.)

Hegemoniapyrkimykset, joissa suhteita universaalien ja partikulaaristen välillä välitetään, toimivat tyhjän merkitsijän kautta. Tyhjä merkitsijä on tiiviisti ilmaistuna merkitsijä ilman merkittyyttä (Laclau 2007, 36). Se toimii eräänlaisena synekdokeena jossa tietty sana tai käsite viittaa hyvin laajaan merkitysjärjestelmään (Laclau 2001). Näin se muistuttaa Claude Levi-Straussin kuuluisaa käsitettä kelluva merkitsijä, jonka ainoa merkitys on se, että se on merkityksellinen – se ilmaisee jotakin tärkeää ja kaikille yhteistä. Hegemoniapyrkimykset toimivat tyhjiillä merkitsijöillä silloin kun ne tarrautuvat yhteiskunnassa vallitseviin universaaleiksi oletettuihin käsitteisiin tai kategorioihin, kuten autonomia, vapaus tai tasa-arvo, ja täyttävät ne jollakin erityisellä sisällöllä, joka “värittää” tätä universaaliutta. Näin ollen syntyy paradoksaalinen tilanne, jossa universaali kehys onkin osa sen rajaamaa sisältöä. (Laclau 2007, 43–46; Ks. myös Žižek 2008, 185–188, 204–205.) Ei kuitenkaan ole olemassa yhtä oikeaa tapaa yhdistää tyhjä merkitsijä partikulaariin yhteiskunnalliseen interventioon. Siksi esimerkiksi tasa-arvon kaltaisesta tyhjästä merkitsijästä käydään jatkuvaa kamppailua (Laclau & Mouffe 2001). Voidaan ajatella, että esimerkiksi kaikkien kansalaisten tasa-arvo toteutuu koulutusjärjestelmässä siten, että vanhemmilla olisi yhtäläinen vapaus valita lapsilleen paras koulu, kun taas toisaalta voidaan esittää sen toteutuvan parhaiten siten, että jokaisella oppilaalla on taloudellisesta ja maantieteellisestä asemasta riippumaton mahdollisuus saada samanlaista opetusta. (Vrt. Ahonen 2002.) Tyhjä merkitsijä ovatkin keskeinen osa demokraattisen yhteiskunnan toimintaa. On vaikeaa kuvitella esimerkiksi poliittista keskustelua, kansalaisaktivismia tai työelämän hallintaa ilman tasa-arvon tai yksilön autonomian kaltaisia kategorioita, joiden sisällöstä käydään jatkuvaa hegemoniakamppailua.

Onnellisuus universaalina merkitsijänä

Yhdistyneet Kansakunnat on viime vuosina pyrkinyt luomaan uutta talouden paradigmaa, joka perustuisi varallisuuden sijaan kansalaisten hyvinvointiin. Keskustelussa on ollut mukana paitsi taloustieteitä, myös valtioiden johtajia sekä hengellisiä auktoriteetteja (McKay 2012, 36). Useiden maiden tutkimuslaitoksissa luodaan myös parhaillaan indikaattoreita eri valtioiden onnellisuudelle osana niin sanottua New Economics Movementia. Subjective Well Being (SWB), joka kuvaa kansalaisen subjektiivista onnellisuuden tunnetta on eräs tunnetuimmista indikaattoreista jota on esitetty vaihtoehdoksi esimerkiksi bruttokansantuotteelle (BKT). (Mt.)³

Myös Suomessa on havaittavissa siirtymä hyvinvointivaltiopolitiikasta subjektiivisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden politiikkaan (Saarinen, Salmenniemi & Keränen 2014). Sen sijaan että poliittisia interventioita ohjaisi ajatus erinäisistä valtion ylläpitämistä yhteiskunnallisista rakenteista ja turvaverkoista ihmisen hyvinvoinnin takaajana, onnellisuuden politiikkaa määrittää näkemys onnellisuudesta yksilöiden sisäisenä, ulkoisista olosuhteista ainakin osittain riippumattomana ilmiönä (ks. esim. Saari 2012). Näin se voidaan nähdä myös osana uusliberaalia hallinnan rationaliteettia, jossa keskeistä on valtion vetäytyminen suorista interventioista yksilöiden elämään. Sen sijaan pyritään luomaan edellytyksiä kansalaisen kyvyille ottaa vastuu omasta elämästään esimerkiksi terveydestä huolehtimisen ja työllistymisen alueilla. (Saarinen, Salmenniemi & Keränen 2014.)

Onnellisuudesta on tullut siksi laaja, koko ihmisyyttä koskevia potentiaaleja kuvaava käsite, että sitä voi jo pitää tyhjänä merkitsijänä, jonka sisällöstä käydään jatkuvia hegemoniakamppailuja (vrt. Binkley 2014; McKay 2012). Positiivinen psykologia on tarttunut haasteeseen pyrkimällä nostamaan psykologisesti kuvattun ja hallittavan onnellisuuden hegemoniseen asemaan. Positiivisen psykologian syntyyn ja kehittymiseen on vaikuttanut pyrkimys irrottautua psykotieteiden ongelma- ja diagnoosikeskeisistä lähestymistavoista (ks. esim. Maddux 2009). Se ei pyri kokonaan kiistämään ansioita, joilla psykologiatieteet ovat diagnosoineet ja hoitaneet sairauksia, vaan pikemminkin korostamaan niiden kykyä objektivoida myös ihmisen hyvinvointiin ja onnellisuuteen liittyviä tekijöitä, saattamaan esimerkiksi onnellisuus tieteellisten metodien avulla käsitteellistettäväksi ja mitattaviksi ilmiöiksi. (Lopez, Snyder & Rasmussen 2003, 3.)

Robbins (2008, 96) on esittänyt positiivisen psykologian sisältöjen ja tavoitteiden tiivistyvän kolmeen huomioon: 1) Se on kiinnostunut positiivisista subjektiivisista kokemuksista, kuten yksilöllisestä hyvinvoinnista, flow-kokemuksesta, ilosta, optimismista ja toivosta. 2) Se tutkii yksilöiden persoonallisuudessa kukoistavia piirteitä, erityisesti vahvuuksia ja hyveitä, kuten rohkeutta, periksiantamattomuutta, mielen avoimuutta ja viisautta. 3) Sosiaalipsykologisella tasolla se on pyrkimys tunnistaa ja tutkia edellä mainittuja ominaisuuksia sosiaalisissa instituutioissa tavoitteena luoda yhteisöjä ja organisaatioita, jotka tukevat yksilöllistä hyvinvointia ja onnellisuutta.

Positiiviseen psykologiaan liittyvässä kirjallisuudessa alleviivataan, että onnellisuus ja hyvinvointi ovat tiedon kohteina ajattomia, yhtä vanhoja kuin koko ihmiskunta (Seligman ym. 2005, 410, 414; ks. myös Lopez, Snyder & Rasmussen 2003, 4.) Seligmanin mukaan positiivinen psykologia puhuu samasta onnellisuudesta kuin esimerkiksi Aristoteles, Platon, Vanha Testamentti, Buddha tai esimerkiksi Benjamin Franklin. Positiivinen psykologia on käynyt kattavasti läpi globaalia uskonnollista sekä viisauksikirjallisuutta, sekä haastatellut ihmisiä eri puolilta maailmaa koostaakseen kuvauksen onnellisen ihmisen piirteistä ja käyttäytymisestä (Seligman 2000; vrt. Csikszentmihalyi 2002, 4.) Peterson ja Seligman ovat näin kehittäneet luettelon keskeisistä onnellisuuden tavoittelua tukevista hyveistä tai vahvuuksista (character strengths and virtues), joihin kuuluvat muun muassa viisaus, oikeudenmukaisuus, rakkaus ja henkisyys. Näistä jokainen voi löytää omat henkilökohtaiset vahvuutensa (signature strengths), joiden kautta tavoitella onnellisuutta (Peterson & Seligman 2000; Seligman 2002). Lisäksi Seligman on työryhmineen kehittänyt mittareita (esim. Steen Happiness Index) jotka sisältävät väittämiä subjektiivisista onnellisuuden tuntemuksista. Näiden pohjalta voidaan faktoroida kolme onnellisen elämän muotoa (miellyttävä, toiminnallinen ja merkityksellinen), joita yksilöt voivat omassa arjessaan toteuttaa. (Seligman ym. 2005.)

On helppo ajatella onnellisuus perenniaaliseksi, kaikkia ihmisiä kaikkina aikoina yhdistäväksi kysymykseksi, jonka luonnetta jo antiikin filosofit pohtivat ja jonka he pyrkivät liittämään osaksi päivittäistä elämäänsä. Tänä päivänä onkin suosittua ammentaa antiikin filosofiasta elämäntaitona huomioita myös nykypäivän filosofiaan (ks. Hadot 2010; Nussbaum 1994) sekä self-help -oppaisiin (de Botton 2003; Rowland Smith 2011). Seligman kuitenkin samaistaa positiivisen psykologian ja antiikin filosofian tavalla jota voidaan pitää anakronistisena ja

reduktionistisena. Se siis jättää huomiotta monia antiikin filosofialle ja kulttuurille ominaisia piirteitä. Esimerkiksi antiikin filosofiassa kyse on laajemmasta hyvästä ja arvokkaasta elämästä, jolla on yhteiskunnalliseen ja kosmiseen järjestykseen liittyvät kontekstinsa. Esimerkiksi Aristoteleella onnellisuus (eudaimonia), kytkeytyi vahvasti hyveiden, kuten oikeudenmukaisuuden, kohtuullisuuden, ja rohkeuden, harjoittamiseen, mitkä puolestaan toimivat hyvän yhteiskunnallisen järjestyksen perustana (MacIntyre 2004). On siis varsin yksinkertaistavaa palauttaa antiikin filosofioiden hyvää elämää koskevat teoriat ja sen harjoittamisen muodot psykologisoiduksi onnellisuuden käsitteeksi. (Ks. Zevnik 2014.)

Seligman ja Peterson (2004, 4) ovat lisäksi pyrkineet alleviivaamaan positiivisen psykologian tieteellistä legitimitettä kritisoiden etenkin onnellisuutta niin ikään tutkineen humanistisen psykologian ei-empiirisyyttä ja sen populaaria luonnetta. Heidän mukaansa positiivisen psykologian erottaa 1960- ja 1970-lukujen positiivisen ajattelun liikkeistä juuri sen turvautuminen empiiriseen tutkimukseen: “humanistit olivat usein skeptisiä tieteellistä metodologiaa kohtaan, ja näin heillä ei ollut tarjota muuta kuin oivallus siitä, että ihmiset ovat ikään kuin luonnostaan hyviä” (emt; ks. myös Csikszentmihalyi 2002, 2).

Johtamisen diskursseissa positiivinen psykologia on kytkeytynyt autenttisuutta ja hyvinvointia korostaviin johtamisoppeihin, kuten autenttiseen, transformatiiviseen ja positiiviseen johtamiseen. Näissä on esitetty tarve siirtyä pois työelämän tutkimuksen liiallisesta painotuksesta “negatiivisiin” ilmiöihin, kuten irtisanomisiin ja työuupumukseen ja korostaa työn “positiivisia” puolia (Sivanathan ym. 2004, 241). Tältä pohjalta on kehitetty johtamisen malleja, joissa pyritään kehittämään työntekijän autonomisuutta, vastuuta, luottamusta ja identifikaatiota työyhteisönsä. Tämän nähdään palvelevan paitsi työntekijöiden onnellisuutta, myös työn tuottavuutta ja tehokkuutta. Näille piirteille on myös annettu operationaalisia määritelmiä työhyvinvointia koskevissa mittaristoissa. (Mt.; Turner, Barling & Zacharatos 2001; Luthans & Youssef 2009.)

Laclaulaisesta viitekehyksestä käsin voidaan nähdä, miten positiivinen psykologia pyrkii tällä tavoin koko ihmisyyttä koskevaan yhteiseen onnellisuuteen. Onnellisuus on ajasta ja paikasta riippumaton yleisinhimillinen tavoite, mutta positiivinen psykologia kykenee kuvaamaan, miten jokainen yksilö voi saavuttaa sen omalla tavallaan,

henkilökohtaisia vahvuuksiaan käyttämällä. Se myös ketjuttaa yhteen esimerkiksi työntekijän pyrkimykset autonomiaan ja hyvinvointiin sekä työnantajan tavoitteet työrauhasta ja työn tuottavuudesta saman merkittävien alle. Tällä tavoin positiivinen psykologia asemoi itsensä korvaamattomaksi instrumentiksi todellisen onnellisuuden tieteellisessä mittaamisessa ja käsitteellistämässä. (Binkley 2011, 384; Miller 2008, 592–593). Tässä positiivinen psykologia seuraa psykologiatieteissä usein esiintynyttä tapaa esittää psyke universaalina, kulttuureista riippumattomana ja ylihistoriallisena tiedon kohteena, jota filosofit ja uskonoppineet ovat kuitenkin lähestyneet väärin menetelmin. Vasta psykologia kykenee muodostamaan todellista tietoa psykeestä. Näin psykologia on “totuus totuudesta”; se yksin antaa kriteerit psykeä koskevalle todelliselle tiedolle, jota se myös itse tuottaa. (Danziger 1990, 2; Rose 1996, 42.)

Vaikka positiivinen psykologia puhuu onnellisuudesta koko ihmiskunnan jakamana tavoitteena, sen tarkemmissa onnellisuuden määrittelyissä rajataan osa mielihyvän ja tyytyväisyyden tunteista sekä ihmisen persoonallisuuden piirteistä ja ajattelun tavoista – ja näin ollen myös ihmiskunnasta – onnellisuuden ulkopuolelle. Positiivisen psykologian tiedon objektit, onnellisuus ja hyvinvointi, ovat tieteenalaan liittyvässä kirjallisuudessa erotettu vahvasti lyhytjänteisistä ja hetkellisistä nautinnoista. Tätä jakoa mukaillen Seligman (2002, 11) on erottanut toisistaan hetkellisen (ulkoapäin syntyneen) onnellisuuden sekä pysyvän (sisäsyntyisen) onnellisuuden. Nautinnot eivät ole Seligmanin mukaan tie onneen, sillä täyteen ja affirmoivaan elämään tarvitaan myös korkeampia päämääriä, kuten mielekkyyttä ja merkityksellisyyttä (Seligman & Csikszentmihalyi 2000, 5). Edelleen, todellisen onnellisuuden saavuttamiseen tarvitaan Seligmanin mukaan myös myönteistä ajattelua. “Optimistin käsikirja” – teos kertoo:

Elämä antaa samoja takaiskuja ja murhenäytelmiä niin optimisteille kuin pessimisteillekin, mutta optimistit kestävät ne paremmin. Optimisti toipuu pian tappiostaan ja aloittaa uudelleen alusta vain hiukan köyhempanä. Pessimisti antaa periksi ja vaipuu masennukseen. (Seligman 1999, 251.)

Seligman (1999, 15) on todennut että “kokeet paljastavat pessimistisiä piirteitä sellaistenkin ihmisten puheissa, jotka eivät lainkaan pidä itseään pessimisteinä”. Näin ollen itse asiassa suuri osa ihmisistä voidaan

rajata onnellisuuden ulkopuolelle. Alistair Miller onkin huomauttanut, että samalla kun positiivinen psykologia puhuu onnellisuudesta kaikille yhteisenä tavoitteena, se antaa kuitenkin hyvin kapean kuvan onnellisuuteen tosiasiaissa kykenevästä ihmisestä. Tällainen ihminen elää ja toimii optimistisesti, on ulospäin suuntautunut ja aktiivinen. Näin ollen introvertit, epäilevät ja pessimistisesti ajattelevat ihmiset eivät ole todellisuudessa onnellisia – elleivät he sitten ota elämäänsä haltuun positiivisen psykologian keinoin. (Miller 2008, 599–601.) Universaaliksi oletettu inhimillinen ominaisuus saakin tällä tavoin hyvin rajatun, partikulaarin kuvauksen. Tämä kuvaa hyvin hegemoniapyrkimysten paradoksaalista puolta, jossa koko ihmisyyttä syleilevää kehystä tukeekin eräänlaisella “napanuoralla” kontingentti, tämän kehyksen sisällä oleva piirre (ks. Žižek 2008, 185–188,).

Onnellisuuden hegemonia ja elämän haltuunotto

Kun onnellisuutta tarkastellaan Laclau'ta mukaillen universaalina, tyhjänä merkitsijänä, voidaan huomata kuinka onnellisuus toimii usein eri funktioin, ja kuinka sitä voidaan käyttää useita eri tarkoituspäitä varten. Toisin sanoen voidaan nähdä kuinka sama käsite mahdollistaa sekä emansipatorisia lupauksia yksilöllisestä autonomiasta ja itsetoteutuksesta, mutta myös uudenlaisia hallinnan sommitelmia sekä tapoja ymmärtää yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde (ks. Binkley 2014; 2011). Tästä näkökulmasta käsin positiivinen psykologia asettuu samaan perinteeseen kuin esimerkiksi behavioristisen psykologian tayloristiseen työn organisaatioon tarjoamat hallinnan sommitelmat. Ne tarjoavat tapoja ihmisten itseymmärryksen muodostumiselle sekä luovat tietynlaisia kehyksiä, joissa ihmisen on mahdollista rakentua juuri tietynlaiseksi yksilöksi (ks. Rose 1998; Hacking 2002, 1-27), esimerkiksi kuuliaisiksi ja liukuhinnan automaatioon alistuvaksi yhtä hyvin kuin onnelliseksi, hyvinvoivaksi ja joustavaksi työntekijäksi.

Positiivinen psykologia on kuitenkin eräällä tavalla totaalisempaa kuin aiemmat psykologiasta legitimitteettinsä saaneet hallinnan sommitelmat. Se ei ensinnäkään keskity ainoastaan poikkeaviin yksilöihin, vaan tuo onnellisuuden psykotekniikat potentiaalisesti osaksi jokaisen ihmisen arkipäiväistä elämää. (Binkley 2014, 28.) Positiivisen psykologian näkökulmasta jokainen ihminen on potentiaalisesti psykologisen työstämisen tarpeessa ja psykotekniikoiden potentiaalinen objekti.

Onnellisuus on positiivisen psykologian piirissä luonteeltaan universaalia, jokaista varten, mutta toisaalta partikulaaria, jokaisen yksilön sisimmissä potentiaalisesti piilevää ja jokaisessa yksilössä eri tavoin aktualisoituvaa.

Csikszentmihalyi ja Seligman (Csikszentmihalyi 2002, 2, 16; Seligman & Csikszentmihalyi, 2000) korostavat, että kaikilla ihmisillä on mahdollisuus (perimän puitteissa) vapautua opittujen tapojen ja menneisyyden traumojen kahleista ja alkaa ohjata itse omaa elämäänsä. Onnellisuus on yksityinen, subjektiivinen kokemus jota voi kehittää, ja jonka siten jokaisesta voi kehittyä “itseohjautuva persoona” (autotelic personality, Csikszentmihalyi 2002, 83–86; Seligman & Csikszentmihalyi, 2000, 5), joka voi ottaa haltuun oman onnellisuutensa ehdot. Tämä lähtökohta on levinnyt myös käytännön onnellisuusoppaisiin:

Viime kädessä onni löytyy omasta sisimmästäsi. Onnellisuuden avaimet ovat aina omissa käsissäsi. [...] Onnellisuus kumpuaa omasta elämästäsi ja omista valinnoistasi. (Filosofian akatemia 2010, 17-1.)

Kuten yllä lainattu sitaatti “Onnellisuus: työkaluja hyvään elämään” -opaskirjasta kertoo, onnellisuushegemonia sopii hyvin yhteen uusliberalistisen ontologian kanssa, jossa ihminen mielletään itseriittoiseksi olennoiksi, joka tuottaa itse oman tyydytyksensä (ks. Foucault 2008, 215–239). Onnellisuus on näin paitsi subjektiivinen tunne, mutta myös jotain jonka toteutumisesta ihmisellä itsellään on täysi vastuu (ks. Rose 1998; Brunila 2012). Tyhjänä merkitsijänä – jonain, jota kaikkien tulisi tavoitella, mutta joka lopulta saa loputtoman määrän artikulaatioita – onnellisuus legitimoii tämän kaltaisen itseen kohdistuvan työn. Se luo itsestään selväksi muodostuneen ja lähtökohtaisesti kyseenalaistamattomalta vaikuttavan kehyksen uusliberalistisen subjektiviteetin työstämiselle.

Positiivisen psykologian piirissä onnellisuus – ollakseen todellista onnellisuutta – ei riipu ihmisestä ulkoisista kontingeista olosuhteista, vaan on sisäinen ja sisäsyntyinen olotila. Tähän liittyy myös Seligmanin behaviorismia ja sille ominaista ihmisen ei-intentionaalista luonnetta korostavaa ihmiskuvaa kohtaan esittämä kritiikki. Positiivisen psykologian näkökulmasta ihminen ei ole ympäristönsä uhri, vaan kykenee itse vaikuttamaan kohtaloonsa. Ihminen ei Seligmanin (1999,

39–40) mukaan esimerkiksi suinkaan mene töihin sen vuoksi, että “työhönmenoreaktiota on aiemmin vahvistettu palkkiolla, vaan siksi että ihminen aktiivisesti ja tietoisesti *odottaa*, että työhönmeno palkitaan”. Vaikka behavioristista ihmiskuvaa kohtaan esitetty kritiikki on epäilemättä jossain määrin oikeutettua, on Miller (2008, 594) huomauttanut, että lopulta positiivinen psykologia päätyy toisenlaisiin ongelmiin, joista eräs keskeisin on ihmisen intentionaalisen ja individualistisen luonteen ylikorostaminen. Ihmisen elinoloista riippumatta jokainen ihminen voi positiivisen psykologian näkökulmasta saavuttaa itse itselleen asettamat tavoitteet, mikäli hänen asenteensa on optimistinen (emt.)

Edellä on käynyt ilmi, kuinka positiivisen psykologian artikuloima onnellisuuden diskurssi puhuu sekä universaalilla että yksilöllisellä kielellä. Se kuvaa koko ihmiskunnalle yhteistä onnellisuuden pyrkimystä, joka voidaan jakaa erinäisiin hyveisiin ja vahvuuksiin, ja joista sitten jokainen voi valita oman yksilöllisen tapansa tavoitella onnellisuutta. Edelleen, se houkuttelee yksilöä työstämään itseään tieteellisesti muotoiltujen onnellisen elämän kuvausten suuntaisesti, esittäen kuitenkin samalla itsensä emansipatorisena, yksilöllistä tilaa antavana ja ympäristön holhouksesta vapauttavana. Näin se pyrkii ylläpitämään yksilön tunnetta autenttisuudesta, autonomiasta ja yksityisyydestä, kun se samalla luo tilaa yksityisyyden alueen entistä läpikotaisemmalle hallinnalle.

Positiivinen psykologia tuo konkreettisesti tuo yhteen universaalien ja partikulaarisen puhumalla kokonaisten yhteiskuntien ja toisaalta jokaisen yksilön hallinnasta sen tuottamin psykotekniikoin. Saari (2012, esipuhe) toteaaakin osuvasti, “hyvinvointi on politisoitunut: onnellisuus ei enää ole yksilön oma asia, vaan myös yhteiskunnallinen kysymys, johon politiikalla voidaan vaikuttaa”. Tyhjänä merkitsijänä onnellisuus on yksilöllistä – kunkin ihmisen persoonaan ja tunne-elämään kytkeytynyttä – onnellisuutta, mutta samalla kaikille yhteistä, universaalista onnellisuutta, jonka avulla voidaan luoda välineitä ja mittaristoja kokonaisten yhteiskuntien hallinnalle. Näin onnellisuuden diskurssi kykenee erottamaan julkisen ja yksityisen, mutta samalla penetraamaan yksityisen alueen entistä läpikotaisemmin. Onnellisuus voi olla samanaikaisesti sekä julkisen hallinnan kohde että jokaisen henkilökohtaisella tavalla kokema tunnetila. (Ks. Binkley 2014.)

Mahdollisen hallinta ja reaktiivinen onnellisuus

Vaikka positiivisen psykologian artikuloima onnellisuus esittää itsensä universaalina, se tulee samalla sulkeneeksi ulos toisia mahdollisia onnellisuuden nimeämisen tapoja, sekä toisaalta luoneeksi mahdollisuuksia uudenlaisille hallinnan sommitelmille ja tavoille ymmärtää esimerkiksi yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde. Tyhjänä merkitsijänä onnellisuus sopii hyvin yhteen uusliberalistisen hallinnallisuuden ontologian kanssa: se osoittaa onnellisuuden olevan kaikille yhteinen ja sellaisenaan vastustamaton käsite, mutta kuitenkin jotain jonka kultivoinnista ja ylläpitämisestä yksilö on lopulta itse vastuussa. Näin onnellisuus saa lopulta rajatun, partikulaarisen muodon, johon kaikilla ihmisillä ei samanlaisia mahdollisuuksia. Onnellisuuden hegemonia toimii kuitenkin – ja kenties ennen kaikkea – myös temporaalisesti. Se muodostaa uudenlaisia ajallisia suhteita yksilön, hänen elämänsä ja yhteiskunnan välillä. Tässä se ilmentää myös Laclaun kuvaamaa tyhjien merkitsijöiden utooppisuutta: ne viittaavat aina parempaan tulevaisuuteen, joka ei koskaan ole kuitenkaan läsnä nykyhetkessä.

Behavioristisen, ihmisen ei-intentionaalista luonnetta painottavan ihmiskäsityksen lisäksi Seligmanin (ks. esim. 1999) keskeinen kritiikin kohde on Sigmund Freud, ja laajemmin psykoanalyttinen lähestymistapa ihmisen ajattelun ja toiminnan analysoimisessa. Kyse on Seligmanille paitsi patologisoivan näkökulman, myös psykoanalyysin temporaalisuuden kritiikistä. Kun freudilainen psykoanalyysi keskitti huomionsa erityisesti ihmisen menneisyyteen ja tästä menneisyydestä kumpuavien ongelmien analysoimiseen, on positiivisen psykologian fokus yksilön avoimessa ja hallittavissa olevassa tulevaisuudessa.

Seligmanin (1999) näkökulmasta Freud aliarvioi ihmisen mahdollisuuksia suhteessa omaan menneisyyteensä. Ihminen ei näet Seligmanin mukaan ole riippuvainen hänestä itsestään erillisinä näyttäytyvästä tiedostamattomasta menneisyydestä, vaan on kykenevä milloin tahansa oman elämänsä haltuunottoon sekä muuttamaan itsensä “optimistiksi”, mikäli niin vain haluaa. Pessimisti on puolestaan Seligmanin näkökulmasta reaktiivinen ja pahimmillaan alistuva suhteessa tulevaisuutensa: “Jos ikävien asioiden yhteydessä ajattelet ‘aina’ ja ‘ei koskaan’ ja jos oletat ominaisuuksien olevan pysyviä, sinulla on pysyvä pessimistinen tulkintatapa” (Seligman 1999, 61). Siinä missä optimisti

näkee tulevaisuuden täynnä mahdollisuuksia ja positiivisia haasteita, lannistuu pessimisti tulevaisuutensa edessä. Olennaista kuitenkin on, että niin optimisti kuin pessimisti ymmärtävät molemmat nykyisyyden menneisyyden sijasta suhteessa vielä toteutumattomaan onnellisuuteen.

Siitä huolimatta – tai juuri siitä syystä, että positiivinen psykologia pyrkii emansipoimaan yksilön niin ympäristön holhouksesta (behaviorismi) kuin menneisyyden tukahduttavista kahleista (freudilainen psykoanalyysi), kykenee se täyttämään ihmisen elämän ajan horisontin onnellisuuden odottamisella ja tekemään ei-vielä-toteutuneen tulevaisuuden psykotekniikoiden alaiseksi, sekä näin hallittavaksi. Se pyrkii tekemään *mahdollisen* psykologisen työstämisen kohteeksi. Onnellisuuden ja optimistisen elämän tavoittelemisen vaativatkin jatkuvaa ylläpitoa. Onnellisuutta on tuotettava ja vaalittava yksilön jokapäiväisessä elämässä, ei ainoastaan psykiatrisissa tai psykologisissa instituutioissa (Binkley 2011, 374). Toisin kuin masennus, hysteria tai vaikkapa neuroosi, joiden hoitaminen on – ainakin lähtökohtaisesti – väliaikaista, on onnellisuutta tavoiteltava taukoamatta ja sen eteen on tehtävä jatkuvaa työtä: vaikka olisit onnellinen juuri nyt, et voi tietää oletko sitä huomenna, tai jos olet, sisimmässäsi tiedät kuitenkin että voisit olla vielä onnellisempi (ks. Binkley 2014).

Näin positiivisen psykologia toimii tyhjänä merkitsijänä myös temporaalisesti: se täyttää nykyhetken tulevan onnellisuuden odotuksella, tai sen mahdollisella menetyksellä. Onnellisuus ei tyhjene koskaan elettyyn hetkeen – sitä ei voida koskaan saavuttaa lopullisesti, vaan se jää aina vajaaksi, toteutumattomaksi potentiaalisuudeksi. Onnellisuus on positiiviselle psykologialle tässä mielessä sama kuin toivo kristinuskolle: koska se ei koskaan tyhjene juuri tähän hetkeen, vaan se jättää se yksilön odotustilaan. Näin onnellisuuden tavoittelu muodostuu paradoksaaliseksi suhteessa ihmisen jokapäiväiseen elämään. Toisaalta onnellisuus ja optimistinen elämänasenne vaativat autenttista läsnäoloa, autotelista persoonallisuutta, ihmistä joka ei ole jatkuvasti tietoinen itsestään (ks. Csikszentmihalyi 2002), mutta yhtäältä jatkuvaa reflektiivistä suhdetta itseensä (Binkley 2014, 68J).

Universaalin ja partikulaarin välinen jännite tekee ymmärrettäväksi myös positiivisen psykologian käyttämän onnellisuuden käsitteen reaktiivisen luonteen. Koska mikään yksittäinen teko tai tapahtuma ei voi tyhjentävästi kuvata sitä, mitä onnellisuus on, helppo todeta, että onnellisuus on vielä jotakin tavoittamatonta, aina vielä tulevaisuudessa

odottavaa. Sen sijaan että onnellisuus olisi täydellisesti läsnä arkisissa kokemuksissa (kuten esimerkiksi flow-kokemusten kuvaus antaa toisinaan ymmärtää) ihmisen toimintaa kuvaa vaivihkaisesti ikuinen puute – et ole *vielä* onnellinen. Näin positiivisen psykologian lupaus arjen täyttymyksestä kääntyy negatiivisuudeksi: se jää ainoastaan ikuiseksi lupaukseksi joka ei koskaan voikaan toteutua. Tällä tavoin onnellisuudesta tulee luonteeltaan reaktiivista: esimerkiksi johtamisen käytännöissä hallintaa voidaan aina legitimoida hyvinvoinnilla ja onnellisuudella, joka voisi toteutua niiden kautta, mutta jota työntekijällä ei vielä ole.

Tällä tavoin positiivinen psykologia esiintyy holistisena ja emansipatorisena psykotekniikkana, joka antaa äänen myönteiselle elämänasenteelle. Samalla se kuitenkin leikkaa inhimillisestä kokemuksesta sen traagiset ja traumaattiset piirteet sekä biografisen menneisyyden eräänä mahdollisena onnellisuuden artikuloinnin lähteenä, sekä siirtää onnellisuuden kokemuksen aina vielä tulevaisuudessa odottavaan aikaan.

Lopuksi

Onnellisuutta on vaikeaa vastustaa. “Miksi et haluaisi olla onnellinen? Miksi et haluaisi olla työssäsi itseohjautuva, vastuullinen ja hyvinvoiva?” Juuri tähän perustuu onnellisuus-käsitteen voima positiivisessa psykologiassa; on hankalaa ryhtyä kritisoimaan jotakin, joka on esitetty yleisinhimilliseksi pyrkimykseksi, ja jonka saavuttamiseksi on esitetty tieteelliseen tutkimukseen perustuvia käytäntöjä. Hieman kärjistäen voikin todeta että onnellisuutta kritisoiva asettuu myös inhimillisyyttä vastaan. Siten esimerkiksi johtajuuden kentällä toimivat asetetaan yksinkertaisen valinnan eteen: jos olet työn tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kannalla, olet sitoutunut kaikille yhteisen onnellisuuden tavoitteluun ja siten haluat varmasti myös hyödyntää positiivisen psykologian tutkimustuloksia ja käytäntöjä.

Laclaulaisesta näkökulmasta käsin voidaan kuitenkin huomata, että onnellisuus on tyhjä merkitsijä, jolla ei ole mitään lopullisesti määrättyä sisältöä. Tässä mielessä se liittyy laajaan länsimaisten yhteiskuntien kehitysprosessiin, jossa sen keskeiset käsitteet ovat abstrahoituneet ja jossa ne ovat saaneet utooppisen, parempaan tulevaisuuteen kohdistuvan luonteen. Samalla niistä on tullut keskeisiä

hegemoniakamppailujen kohteita. Onnellisuuden käsittekin mahdollistaa periaatteessa loputtoman määrän artikulaatioita, joissa sille annetaan erityinen sisältö.

Positiivinen psykologia on onnellisuutta koskevan keskustelun kentällä eräänlainen Hermes: se toimii korkeiden sfäärien ja arkipäiväisen elämän välisenä sanansaattajana, joka välittää tiedon yleisestä onnellisuudesta jokaisen yksittäisen ihmisen henkilökohtaiseen elämään ja sen erityisiin muotoihin. Nämä artikuloinnit mahdollistavat sen, että onnellisuus on kaikille yhteinen, mutta myös jokaisen yksityinen asia. Samalla tämä välittäminen jää kuitenkin aina rajatuksi, sikäli kun positiivinen psykologia rajaa tieteellisyyden nimissä osan onnellisuuden mahdollisista määritelmistä todellisen onnellisuuden ulkopuolelle. Siten se käyttää symbolista valtaa, joka ulottuu myös työelämän ja johtamisen psykotekniikoihin. Samalla kun se emansipoi ja antaa äänen tähän saakka (oletetusti) artikuloimattomille työhyvinvoinnin ja työn merkityksellisyyden ilmiöille, se vie legitimaatiota ääniltä, joissa työelämää lähestytään muutoin kuin työntekijän vastuullistamisen ja sitouttamisen psykotekniikoiden avulla.

Laclauta seuraten voidaan todeta, ettei onnellisuus tyhjänä merkitsijänä sinänsä ole ongelma, joka vaatisi ratkaisua sen tarkan määrittelemisen ja toteuttamisen avulla. Päinvastoin, avoimissa yhteiskunnissa onnellisuuden jatkuville uudelleenartikuloinneille avointa luonnetta tulisi korostaa, mikä lopulta mahdollistaa onnellisuuden tavoittelun yksilöille ja ryhmille ominaisella tavalla, sekä mahdollisuuden kuvitella uudenlaisia hyvän ja merkityksellisen elämän muotoja sekä tulevaisuuksia.

Lähteet

- Ahonen, Sirkka (2002) Yhteinen koulu: Tasa-arvoa vai tasapäisyyttä? Tampere: Vastapaino.
- Alperovitz, Gar. (2011). The new-economy movement. The Nation, June 13. <http://www.thenation.com/article/160949/new-economy-movement#> [Tarkastettu 17.3.2015]
- Avolio, Bruce J.& Gardner, William L. (2005) Authentic leadership development: Getting to the root of positive forms of leadership. The Leadership Quarterly 16, 315–338.
- Binkley, Sam (2011) Happiness, Positive Psychology and The Program Of Neoliberal Governmentality. Subjectivity Vol. 4 : (4),

371–394

- Binkley, Sam (2014) *Happiness as Enterprise: An essay on neoliberal life*. SUNY Press.
- Botton, Alain de (2003) *Filosofian lohdutukset*. Helsinki: WSOY.
- Brunila, Kristina (2012) A diminished self: entrepreneurial and therapeutic ethos operating with a common aim. *European Educational Research Journal*, 11 : (4), .477-486
- Foucault, Michel (2008) *The Birth of Biopolitics.: Lectures at the Collège de France 1978-1979*. New York: Palgrave Macmillan
- Csikszentmihalyi, Mihaly (2002) *Flow: The classic work on how to achieve happiness*. London: Rider.
- Danziger, Kurt (1990) *Constructing the subject*. New York: Cambridge University Press
- Hacking, Ian (2002) *Historical Ontology*. Cambridge: Harvard University Press.
- Hadot, Pierre (2010) *Mitä on antiikin filosofia?* Tampere: Niin & Näin.
- Filosofian Akatemia (2010) *Onnellisuus: työkaluja hyvään elämään*. [www-lähde]
<http://www.filosofianakatemia.fi/download/onnellisuus.pdf>
[tarkistettu 5.2.2014]
- Koselleck, Reinhart (1997) The temporalization of concepts. *Finnish yearbook of political Thought* 1997, 1. Jyväskylä: SoPhi. 14-35.
- Laclau, Ernesto (2000) Identity and Hegemony. Teoksessa Butler, Judith, Laclau Ernesto & Žižek, Slavoj *Contingency, hegemony, universality: Contemporary dialogues on the left*. London: Verso, 44-89.
- Laclau, Ernesto (2005) *On populist reason*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto. (2007) *Emancipation(s)*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2001) *Hegemony and socialist strategy: Towards a radical democratic politics*. London: Verso.
- Luthans, Fred. & Youssef, Carolyn.M. (2009). Positive workplaces. Teoksessa Snyder, Charles & Lopez, Shane (eds.) *Oxford handbook of positive psychology*. Oxford University Press, 579-588.
- Lopez, Snyder & Rasmussen (2003) *Striking a Vital Balance: Developing a Complementary Focus on Human Weakness and Strength Through Positive Psychological Assessment*. Teoksessa Lopez, Shane & Snyder C.R (toim.) *Positive Psychological Assessment*, 3-21.
- MacIntyre, Alasdair. (2004). *Hyveiden jäljillä: Moraaliteoreettinen*

tutkimus. Helsinki: Gaudeamus.

- Maddux, James L. (2009). Stopping the madness: Positive psychology and deconstructing the illness ideology and the DSM. Teoksessa Snyder, Charles & Lopez, Shane (eds.) Oxford handbook of positive psychology. Oxford: Oxford University Press, 61-70.
- McKay, Francis (2013). Psychocapital and Shangri-Las: How happiness became both a means and end to governmentality. *Health, Culture and Society*, 5:1, 36-50.
- Miller, Alistair (2008). A critique of positive psychology – or, ‘the new science of happiness’. *Journal of Philosophy of Education* 42:3-4, 591-608.
- Miller, Peter & Rose, Nikolas (2008) *Miten meitä hallitaan*. Tampere: Vastapaino.
- New Economy Coalition. (2015). New economy coalition. <http://neweconomy.net/new-economy-coalition> [Tarkastettu 17.3.2015]
- Nussbaum, Martha. (1994). *The therapy of desire: Theory and practice in Hellenistic ethics*. Princeton: Princeton University Press.
- Ojanen, Markku (2014). *Positiivinen psykologia*. Helsinki: Edita.
- Palonen, Milla (2008) Ernesto Laclau ja Chantal Mouffe: Diskurssiteoriaa ja radikaalia demokratiaa. Teoksessa Lindroos Kia & Soininen Suvi (toim.) *Politiikan nykyteoreetikkoja*. Helsinki: Gaudeamus, 209-232.
- Peterson, Christopher & Seligman, Martin.E.P. (2004). *Character Strengths and Virtues A Handbook and Classification*. Washington, D.C.: APA Press and Oxford University Press.
- Positiivinen psykologia (2014.) <https://positiivinenpsykologia.wordpress.com/tag/psykologinen-paaoma/> [Tarkastettu 4.2.2015]
- Robbins, B.D. (2008) What is the good life? Positive psychology and the renaissance of humanistic psychology. *The Humanistic Psychologist*, 36 , 96-112.
- Rose, Nikolas (1998) *Inventing our selves: Psychology, power and personhood*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rowland Smith, Robert (2011). *Aamiaisella Sokrateen kanssa*. Hämeenlinna: Karisto.
- Ryan, Richard & Deci, Edward (2001) Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 1: 68-78.

- Saari, Juho (2012). Onnellisuuspolitiikka: Kohti sosiaalisesti kestäväää Suomea. Kalevi Sorsa - säätiö. http://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/sites/807/2012/07/2012-1-Saari-Onnellisuuspolitiikka_web.pdf
- Saarinen, Arttu, Salmenniemi, Suvi & Keränen, Harri (2014). Hyvinvointivaltioista hyvinvoivaan valtioon. Hyvinvointi ja kansalaisuus suomalaisessa poliittisessä diskurssissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 79: 6, 605–618.
- Seligman, Martin.E.P. (1999). Optimistin käsikirja. Helsinki: Otava
- Seligman, Martin.E.P. (2002). *Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Lasting Fulfillment*. New York: Free Press/Simon and Schuster.
- Seligman, Martin E.P., Steen, Tracy, Park, Nansook & Peterson, Christopher (2005). Positive psychology progress: Empirical validation of interventions. *American Psychologist* 60:5, 410–421.
- Sivanathan, Niro, Arnold, Kara A., Turner, Nick, Barling, Julian (2004) *Leading Well: Transformational Leadership and Well-Being*. Teoksessa Linley, P. Alex & Joseph, Stephen (Eds), *Positive psychology in practice*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 241–255.
- Turner, Nick, Barling, Julian & Zacharatos, Anthea (2001). *Positive Psychology at Work*. Teoksessa Snyder, Charles & Lopez, Shane (eds). *Handbook of positive psychology*. Oxford: Oxford University Press.
- Työterveyslaitos(2014). Positiivinen työpsykologia. http://www.ttl.fi/fi/tyohyvinvointi/tyon_imu/positiivinen_tyopsykologia/sivut/default.aspx [tarkistettu 4.2.2015]
- Zevnik, Luka (2014). *Critical perspectives in happiness research. The birth of modern happiness*. Heidelberg: Springer.
- Žižek, Slavoj (2008). *The ticklish subject: The absent centre of political ontology*. London: Verso.

Viitteet

1. Suomessa Laclau ja Mouffén tuotantoa on tehnyt tunnetuksi muun muassa Emilia Palonen (ks. esim. Palonen 2008). ↩
2. Tässä Laclau seuraa Antonio Gramscin, Louis Althusserin ja Jacques Lacanin ajatuksia. ↩

3. New-Economy Movement ja New Economics Movement -termeillä viitataan taloustieteelliseen tutkimukseen ja taloudellisen toiminnan muotoihin, jotka pyrkivät ottamaan huomioon taloudellisen toiminnan vaikutukset pelkän talouskasvun sijasta muun muassa sosiaaliseen tasa-arvoon ja ympäröivään ekosysteemiin. Myös kansalaisten subjektiivista hyvinvointia ja onnellisuutta pidetään keskeisinä eettisesti kestäväen taloudellisen toiminnan indikaattorina. (Ks. Alperovitz 2011; New Economy Coalition 2015.) Subjective Well Being -indikaattori puolestaan kohdistuu yksilöiden subjektiivisiin onnellisuuden kokemuksiin. Sen mukaan onnellisuus muodostuu kolmesta komponentista: tyytyväisyys elämään (life satisfaction), positiivisen mielialan läsnäolo (presence of positive mood) ja negatiivisen mielialan poissaolo (absence of negative mood) (Ryan & Deci 2001). Tunnetuin esimerkki kokonaisen valtion hallinnasta onnellisuusindikaattoreilla on Bhutanin valtio, joka otti jo 1970-luvulla käyttöön indikaattorin GNH, gross national happiness (Mckay 2012). ↩

Julkaisu on alueella Artikkelit. Lisää kesto-linkki kirjanmerkkeihin.

Viittaa tähän artikkeliin:

Antti Saari & Esko Harni. "Onnellisuuden Hermes – Positiivisen psykologian hegemoniapyrkimykset". AGON, <http://agon.fi/article/onnellisuuden-hermes-positiivisen-psykologian-hegemoniapyrkimykset/>. Julkaistu 18.8.2015. Luettu: 8.7.2016.